

O sieci

2013-10-29

Definicja obszarów Natura 2000 i charakterystyka sieci w województwie podkarpackim

Natura 2000 jest najmłodszą z form ochrony przyrody, wprowadzoną w 2004 r. w Polsce jako jeden z obowiązków związanych z przystąpieniem naszego kraju do Unii Europejskiej. Obszary Natura 2000 powstają we wszystkich państwach członkowskich tworząc Europejską Sieć Ekologiczną obszarów ochrony Natura 2000.

Głównym celem funkcjonowania Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych oraz gatunków, które uważa się za cenne i zagrożone w skali całej Europy. Drugim jej celem jest ochrona różnorodności biologicznej.

Podstawą funkcjonowania programu są dwie unijne dyrektywy tzw.: Dyrektywa ptasia i Dyrektywa siedliskowa:

- **Dyrektywa ptasia** (dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa - wcześniej dyrektywa Rady 79/409/EWG z dnia 2 kwietnia 1979 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa) - określa kryteria do wyznaczania ostoi dla gatunków ptaków zagrożonych wyginieciem;
- **Dyrektywa siedliskowa** (dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory) - ustala zasady ochrony pozostałych gatunków zwierząt, a także roślin i siedlisk przyrodniczych oraz procedury ochrony obszarów szczególnie ważnych przyrodniczo.

W myśl wyżej wymienionych aktów prawa każdy kraj członkowski Unii Europejskiej ma obowiązek zapewnić siedliskom przyrodniczym i gatunkom wymienionym w załącznikach Dyrektywy siedliskowej i ptasiej warunki sprzyjające ochronie, lub zadbać o odtworzenie ich dobrego stanu m.in. poprzez wyznaczenie i objęcie ochroną obszarów, na których te siedliska i gatunki występują.

Dyrektywy wyznaczają dwa typy obszarów:

- obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO),
- obszary mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW) / specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO).

Obszary specjalnej ochrony ptaków są wyznaczane do ochrony populacji dziko występujących ptaków jednego lub wielu gatunków. Obszary te wyznaczane są indywidualnie przez każde państwo, w oparciu o zidentyfikowane kryteria. Komisja Europejska sprawdza czy krajowa sieć obszarów uwzględnia wszystkie istotne ostoje ptaków w danym kraju oraz czy wyznaczone obszary stanowią spójną całość.

W przypadku specjalnych obszarów ochrony siedlisk, każde państwo członkowskie opracowuje i przedstawia Komisji Europejskiej listę leżących na jego terytorium obszarów najcenniejszych pod względem przyrodniczym, odpowiadających gatunkowo i siedliskowo wymogom zawartym w Dyrektywie siedliskowej. Po przedłożeniu listy, obszary są przyporządkowywane regionom biogeograficznym wartościowane i selekcjonowane, a następnie wartościowane. Kluczowym elementem tej procedury jest Seminarium Biogeograficzne, podczas którego ocenia się kompletność sieci dla każdego z gatunków i siedlisk będących przedmiotami ochrony. Następnie Komisja Europejska zatwierdza w drodze decyzji obszary jako "obszary mające znaczenie dla Wspólnoty - OZW" (Site of Community Importance - SCI). Od tego momentu uzyskują one status obszarów Natura 2000. Kraje członkowskie w ciągu 6 lat od decyzji Komisji zobowiązane są do wyznaczenia tych ostoi jako specjalne obszary ochrony.

Najważniejszym kryterium wyznaczania obszarów Natura 2000 są wartości przyrodnicze danego terenu. Uwarunkowania społeczne i gospodarcze są analizowane i uwzględniane w procesie opracowywania planów zarządzania poszczególnymi obszarami. Dla każdego obszaru Natura 2000 opracowana jest dokumentacja, która składa się z:

- Standardowego Formularza Danych (Standard Data Form - SDF), w którym zawarte są najważniejsze informacje o położeniu i powierzchni obszaru, występujących typach siedlisk przyrodniczych i gatunkach „naturowych”, ich liczebności lub reprezentatywności w skali kraju, wartości przyrodniczej i zagrożeniach;
- mapy cyfrowej w postaci wektorowej.

SDF i mapy będą aktualizowane w miarę postępu wiedzy o występowaniu zasobów przyrodniczych w obszarze Natura 2000 (inwentaryzacja, monitoring przyrodniczy), zgodnie z procedurą określoną przez Komisję Europejską.

Obszar Natura 2000 może obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych innymi formami ochrony przyrody.

Powstanie sieci Natura 2000, która jest światowym ewenementem w zakresie międzynarodowej, obszarowej ochrony przyrody potwierdza, że ochrona zagrożonej różnorodności biologicznej Europy jest jednym z priorytetów działalności Unii Europejskiej.

Obszary Natura 2000 w województwie podkarpackim

Proces wyznaczania Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 na Podkarpaciu jest w chwili obecnej, poza małymi wyjątkami, zakończony. Aktualna lista obszarów przedstawia tabela.

Aktualnie na terenie województwa podkarpackiego sieć Natura 2000 obejmuje:

- 7 obszarów specjalnej ochrony ptaków (OSO) o łącznej powierzchni 396 257,68 ha;
- 55 obszarów mające znaczenie dla Wspólnoty (OZW) o łącznej powierzchni 241 887,13 ha – są to projektowane specjalne obszary ochrony siedlisk;
- 1 obszar będący zarówno obszarem ptasim i obszarem mającym znaczenie dla Wspólnoty o powierzchni 111 519,44 ha.

Łącznie obszarów Natura 2000 w województwie jest 63, zaś ich powierzchnia to w sumie 749 664,25 ha. Należy jednak zwrócić uwagę, że część obszarów ptasich i siedliskowych pokrywa się. Procentowo pokrycie powierzchni województwa podkarpackiego obszarami Natura 2000 wynosi około 32 %, uwzględniając ich nakładanie się.

W granice sieci Natura 2000 włączono na Podkarpaciu przeważającą część terenów górskich (Bieszczady, Beskid Niski, Góry Sanocko-Turczańskie), fragmenty pogórzy (głównie Pogórze Przemyskie, Bukowskie i Jasielskie), wybrane partie Kotliny Sandomierskiej (w tym fragmenty Płaskowyżu Kolbuszowskiego i Tarnogrodzkiego, znaczną część Równiny Biłgorajskiej) oraz praktycznie całe Roztocze (w granicach województwa). Do sieci włączono także większość podkarpackich rzek: 45-kilometrowy odcinek doliny Wisły, San na całej długości (z wyjątkiem Zbiornika Solińskiego i Myczkowieckiego), górny i środkowy Wisłok z dopływami, górną i dolną Wisłokę z dopływami, Tanew, Oslawę i Jasiołkę.

Na obszarach Natura 2000 ochronie podlegają nie tylko naturalne składniki przyrody, ale również siedliska ukształtowane przez człowieka i utrzymywane dzięki jego działalności, jak np. ekstensywnie użytkowane górskie i nizinne łąki. Chronione są też siedliska wielu gatunków zlokalizowane w obiektach i budowlach będących dziełem człowieka – kościołach, cerkwiach, grodach obronnych, fortach obronnych z czasów zaboru austriackiego, bunkrach z okresu II wojny światowej, poligonach wojskowych, sztolniach, stawach hodowlanych i wielu innych.

[Rejestr obszarów Natura 2000 województwa podkarpackiego](#)